

Minna Salonen

KUORTA SYVEMMÄLLE-
PUUN SYDÄMEEN

Kuvataiteen koulutusohjelma
2014

KUORTA SYVEMMÄLLE – PUUN SYDÄMEEN

Salonen Minna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
Toukokuu 2014
Ohjaaja: Hautala Päivi-Maria, Velhonoja Matti
Sivumäärä:25
Liitteitä:2

Asiasanat: metsä, puut, symboliikka, taidehistoria, nykyaide

Tässä opinnäytetyössä kerrotaan suomalaisista puista ja metsästä. Opinnäytetyö pohjautuu kirjoittajan kiinnostukseen kuvata ja maalata puiden pintavaikutelmia sekä kirjoittajan omiin metsä- ja luontokokemuksiin. Opinnäytetyössä kerrotaan puiden ja metsän symbolisista, uskonnollisista ja kulttuurisista merkityksistä suomalaisille. Kirjoituksessa selvitetään sitä, miten kuvataiteilijat ovat eri vuosikymmeninä käsitelleet metsäaihetta sekä nykyaiteen ilmiöitä aiheen käsittelyn yhteydessä. Opinnäytetyö selvittää sitä, mistä taiteilija saa inspiraation maalauksiinsa. Lopuksi avataan opinnäytetyöprosessin taiteellista osuutta; maalauksia, sisältöjä ja tekotapoja.

DEEP INTO THE BARK-IN THE HEART OF THE TREE

Salonen Minna
Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in fine arts
May 2014
Supervisor: Hautala Päivi-Maria, Velhonoja Matti
Number of pages: 25
Appendices: 2

Keywords: forest, trees, symbolism, art history, contemporary art

The purpose of this thesis was to give a view about Finnish trees and forests. This thesis is based on the writer's interest to photograph and to paint impressions of the surfaces of trees and also the writer's own experiences about trees and forests. This thesis tells about symbolic, religious and cultural meanings of trees and forests to the Finnish people. This thesis explains how artists have processed the forest theme during the decades and the phenomenon of the contemporary art in pursuance of this theme. Thesis explains where the artist gets the inspiration to her paintings. In conclusion the artistic part (paintings, contents and the methods) of this thesis is being opened.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	PUIDEN JA METSÄN MONET MERKITYKSET VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄ	
2.1	Puiden ja metsän uskonnolliset merkitykset Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
2.1.1	Uhripuut ja karsikot	5
2.2	Puiden ja metsän symboliset merkitykset	6
2.2.1	Elämänpuu	6
2.3.	Metsän kansalliset ja kulttuuriset merkitykset suomalaisille.....	7
2.3.1.	Metsäsuomalaisuus	7
3	METSÄAIHEEN HISTORIA SUOMEN KUVATAITEESSA	8
3.1	Vuodet 1850-1900	8
3.2	1900-luku	9
4	METSÄAIHE SUOMEN NYKYTAITEESSA.....	10
4.1	Moniaistisuus	11
4.2.	Dokumentaarisuus.....	11
4.3.	Biotaide	12
5	LAPSUUTENI PUIDEN MERKITYS MINULLE	13
5.1.	Syreeni	14
5.2.	Koivu.....	15
5.3.	Tuomi.....	15
5.4.	Kuusi.....	16
6	MITEN LÖYSIN PUIDEN MAAILMAN	18
6.1.	Vihti	18
6.2.	Etelä-Pohjanmaan maisema	19
6.3.	Yksityisalueilla	19
6.4.	Satakunnan merimaisemaa.....	20
7	PUUMAILMA KANKAALLE.....	22
7.1.	Tribe of Wood.....	23
7.2.	Peacockstream.....	23
7.3.	Guardian of the Heart.....	24
8	OPINNÄYTETYÖPROSESSIN LOPUKSI.....	25
	LÄHTEET.....	26
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän lopputyön punaisena lankana oli minua jo muutaman vuoden ajan inspiroineet puunpintavaikutelmat ja niistä kumpuavat abstraktit maalausaiheet. Päätin käsitellä tätä aihetta opinnäytetyöni taiteellisessa ja kirjallisessa osuudessa tarkemmin. Halusin päästä puunpinnan sisälle; kaivautua puun sielunmaisemaan. Käsittelen aihetta paitsi suomalaisten yhteisen metsäläishistorian, niin myös omien kokemusteni kautta.

Suomelle ja suomalaisille metsä on ehkä tärkeämpi kuin monelle muulle kansalle. Suomen mainitaankin olevan Euroopan metsäisin maa, jonka pinta-alasta 78 % on metsätalousmaata. (Metsäntutkimuslaitos. 2013). Suomessa puihin ja metsään on liittynyt vuosisatojen aikana monia merkityksiä uskonnollisista merkityksistä kansallisiin merkityksiin. Metsä on ollut suomalaisille tärkeä sekä taloudellinen että henkinen resurssi. Meidän olisikin tärkeä pitää huolta tästä resurssista ja nykytaide omalta osaltaan käy keskustelua metsiemme tämän hetkisestä tilasta.

Koska olen itse tällä hetkellä puiden hurmaama, on mielestäni mielenkiintoista tutustua paitsi siihen, miten aihetta on käsitelty aikaisemmin suomalaisessa maalaustaiteessa, myös siihen miten taiteilijat näkevät puut ja metsän nykytaiteessa. Kerron myös omasta tavastani maalata pintavaikutelmia, lopputyöprosessin maalauksista ja prosessista omalta kohdaltani.

Mielestäni on tärkeää tarkastella sitä, miten puu- ja metsäaihe voivat tänä päivänä Suomen kuvataiteessa. Ovatko puut suosittuja? Voisin kuvitella, että olisivat. Samalla, kun luonto etäännyy ihmisistä kaupunkeihin muuton myötä, ihminen ei ole muuttanut mihinkään. Ihminen kaipaa luontosuhdetta, suhdetta puihin ja metsään. Taidelehdessä ollut artikkeli vahvistaa sen, että aihevalintani on varsin ajankohtainen myös nykytaiteessa (Koljonen 2013, 4–9). Myös lopputyönäyttelyssämme metsäaihe oli näyttävästi esillä.

2 PUIDEN JA METSÄN MONET MERKITYKSET

2.1. Puiden ja metsän uskonnolliset merkitykset

Animismi on käsitys siitä, että yksittäisiin luonnonkohteisiin (esim. puihin) liittyy henkiä; niillä on sielu. Eri kulttuureissa suurta puuta saatettiin pitää uhripaikkana henkien lepyttämiseksi. Kristinusko on torjunut animismin, mutta tavallaan ymmärtänytkin siihen liittyvää uskonnollista kaipuuta. Seurakunta saattoi mm. rakentaa kirkkorakennuksen vanhalle uhripaikalle. (Suomen Evankelis- Luterilaisen kirkon www-sivut 2014.)

Ortodoksinen kirkko oli suopeampi paikalliselle uskonnolle ja otti siitä piirteitä omakseen (Kovalainen & Seppo 1997, 44). Esimerkkejä puiden uskonnollisesta ”käytöstä” ovat mm. uhripuut ja karsikot.

2.1.1. Uhripuut ja karsikot

Esivanhempiemme uskonnollisessa elämässä puilla oli merkittävä rooli. Uhripuilla oli kaikki jumalan ominaisuudet; ne mm. toimivan välittäjinä elävien ja kuolleiden välillä, tai päättivät ihmisten kohtalosta. Kunkin talon vanhin asukas valitsi uhripuun. Nämä puut olivat mukana elämän eri käänteissä, esim. vastasyntynyt vietiin koskettamaan runkoa. Täten paitsi puu, myös suvun vainajat hyväksyivät pienokaisen. Puunhaltijaa kunnioitettiin mm. uhraamalla, uhritulia polttamalla, kumartamalla tai kiertämällä puuta. Oli myös sairauksista parantavia pyhiä puita. Sellainen oli mm. Hirvensalmella iso niinipuu, jossa oli nauvoja ja puutikkuja, joilla oli kaivettu kipeää paikkaa. Nykyään maassamme on pystyssä toistakymmentä uhripuuta. (Kovalainen ym. 1997, 110,116,123,136,138.)

Karsikkoja tehtiin muistuttamaan jostain tapahtumasta, esim. kuolemasta, nimipäivästä tai hyvistä saaliista, joko karsimalla puusta oksia, tai kaivertamalla merkintöjä runkoon. Tapa syntyi 1600-luvulla ja kukoisti noin 200 vuotta. Vainajien karsikkopuut olivat kodin ja hautausmaan välillä. Niiden tarkoituksen oli muistuttaa kuolleil-

le, että he eivät enää kuulu elävien joukkoon. Kun harhailevan sielun nimi oli kaiverrettu puuhun, sielu joutui toteamaan, että paluu elävien joukkoon ei enää olisi mahdollista. Yksi tunnetuimmista karsikoista on Pyhäkankaan karsikko Saarijärvellä. Niiden vainajien karsikkopuumerkinät ovat 1800-luvun puolivälistä. Karsikkoon voidaan merkitä myös muiden tärkeiden tapahtumien päivämääriä ja siksi niitä on verrattu myös perhealbumin valokuviiin. (Kovalainen ym. 1997, 95–96.)

2.2. Puiden ja metsän symboliset merkitykset

2.2.1 Elämänpuu

Kun tutustuin metsä/puuaiheeseen, vastaan tuli usein elämänpuu-käsite. Monien kulttuurien tarinoissa esiintyy suuri, merkittävä ja voimallinen puu, joka liittyy maailman luomiseen. Monissa eurooppalaisissa kertomuksissa suuri puu liittyy kosmisen järjestyksen syntymiseen. Linnunrata oli silloin suuri puu, jota myöten vainajien sielunlinnut kulkivat tuonelaan.

Kalevalan runouden tarina suuresta tammesta on linnunradan syntymistä kuvaava tarina. Vuoden ensimmäinen kuukausi, tammikuu, on saanut nimensä tämän tarinan mukaan. Kevätpäivän tasauksen aikana 6000 vuotta sitten linnunrata olisi laskelmien mukaan ollut pystysuorassa katsojaan nähden ja se oli näyttänyt tähtikoristeiselta oksiaan levittelevältä puulta. (Kovalainen ym. 1997, 22.)

Eri puilla on erilaisia merkityksiä kulttuurista riippuen. Kuusella on muun muassa ollut monenlaisia symbolisia merkityksiä aikojen kuluessa. Se on nähty mm. seksuaalisymbolina (Lähi- Itä ja Egypti), kuolemanpuuna (Roomalaiset). Kristinuskoisille se on suosittu joulupuu, koska se toimii vertauskuvana niin sanotusta elämänpuusta. Elämänpuu esiintyy mm. Vanhan testamentin paratiisikertomuksissa. (Biederman 1993, 167 – 168.)

2.3. Metsän kansalliset ja kulttuuriset merkitykset suomalaisille

Metsillämme on ollut merkittävä vaikutus Suomen asuttamiselle ja ihmisten toimeentulolle. Nykyään metsäteollisuus on edelleen maamme viennin tukipilari, vaikka vienti on tuotantorakenteen monipuolistumisen vuoksi vähentynyt. Metsäteollisuuden viennin osuus on n. 20 % Suomen kokonais-viennistä kun se vielä 1950-luvulla oli 80 %. (Metsäteollisuus ry:n www-sivut 2013.)

Metsät ja metsätalous ovat vaikuttaneet paljon meihin suomalaisiin ja kulttuuriimme varsinkin kahtena aikakautena historiamme aikana. 1800-luvun alussa J. L. Runeberg, Sakari Topelius ja Elias Lönnrot korostivat vahvasti luonnon ja ihmisen vuorovaikutuksen merkitystä kulttuurillemme. Kuitenkin vasta 1800-luvun lopulla Suomi löysi lopullisesti oman identiteettinsä metsistä. Taiteilijat Aleksis Kivi, Akseli Gallen-Kallela, Pekka Halonen ja Jean Sibelius kärkiniminä loivat teoksillaan uskoa metsäperinteestä ominaislaatunsa ammentavaan Suomen kansaan.

Toisella metsien "kultakaudella" tarkoitetaan 1930 –1950-lukuja. Metsät pelastivat sadattuhannet suomalaiset 1930-luvun pula-ajasta antamalla töitä hakkuissa, uitossa, sahoilla ja tehtaissa. Metsä-töissä oli sodan jälkeen 1940-luvun lopulla jopa yli 400 000 henkeä. (Myyryläinen 1998.)

2.3.1. Metsäsuomalaisuus

Mielenkiintoinen ilmiö suomalaisten kulttuurin leviämisen kannalta, on metsäsuomalaisuus. Lähinnä Savosta 1570-luvulta lähtien Keski-Ruotsin metsiin muuttaneita suomalaisia kaskenpolttajia kutsuttiin metsäsuomalaisiksi (skogsfinnar). Syynä suureen muuttoaaltoon, olivat kaskimaiden loppuminen ja mm. Nuijasodan levottomuudet. Tämä metsäläiskansa muotoutui Ruotsin ja Norjan synkissä havumetsissä yhtenäiseksi ja kulttuuriltaan omaleimaiseksi. Heitä arvioitiin olevan 1800-luvun lopulla n. 10 000 – 14 000. Nykyään metsäsuomalaisuus näkyy Ruotsissa lähinnä paikannimissä (esim. Haaparanta, Haparanda). (Pentikäinen 2014.)

3. METSÄAIHEEN HISTORIA SUOMEN KUVATAITEESSA

Pohtiessani, miten Suomen taiteessa on käsitelty puu- ja metsäaihetta, ensimmäisenä minulle tuli mieleen Pekka Halosen herkkätunnelmaiset talvimaisemat lumenpainosta notkuvista puista. Ihastelen myös Reidar Särestöniemen maalaamia huurteisia koivumaisemia. Olen nähnyt niitä hänen näyttelyssään Jyväskylässä Galleria Variantissa, ja niiden luoma tunnelma oli minusta ainutlaatuinen. Reidarin töitä on pakko mennä katsomaan todella läheltä, jotta voi nähdä hänen elävän maalaustekniikkansa. Selaillessani internetistä puuteoksia ihastuin lisäksi Ellen Thesleffin puuaiheisiin maalauksiin. Halusin tutkia hieman sitä, miten suomalaiset taiteilijat ovat ennen ja nykyään kuvanneet aihetta. Suomen metsässä ja sen taidehistoriassa on painottunut kansallinen identiteetti (Reitala 1987, 436).

3.1. Vuodet 1850–1900

Varhaisimpia tasokkaita maisemamaalauksia on Werner Holmbergin 1857 maalaama Männikkö lähellä järvenrantaa. Hän kehitti puuaihetta Suomen kuvataiteessa suuren harppauksen. Holmbergille mieluisimpia kuvattavia olivat männyt ja koivut. Hänen seuraajiaan olivat 1860-luvulla Hjalmar Munsterhjelm ja Berndt Lindholm. Aiheen käsittelyn kannalta tärkeämpi taiteilija oli Lindholm, joka vei aihetta realismiin suuntaan. Hän kuvasi mielellään mäntyjä ja kuusia, (teoksia esim. Metsänsisusta, 1878). 1880-luvun merkittävin aiheen kuvaaja oli Viktor Westerholm, joka maalasi lähinnä koivumetsiä

Kansallisromantiikassa metsä/puuaihe nousi näkyvälle paikalle 1890-luvulla. Sen ajan johtava taiteilija, Axel Gallen–Gallela piti puita yksilöinä, ”melkein luonteina”. Hän kuvasi paljon mm. kelohonkia. Suomen tunnetuimmaksi ja tuotteliaimmaksi metsänkuvaajaksi mainitaan Pekka Halonen. Hän kehitti Gallen–Gallelan aloittamaa koristeellista ja pelkistettyä tyylilinjaa, joiden lähtökohtana olivat japanilaiset puupiirroukset (Reitala 1987, 438, 440 – 442).

3.2 1900-luku

Vuosisadan vaihduttua metsän symbolistinen kuvaus lisääntyi ja sai kansallisen merkityksen, jota kuvaa mm. Eero Järnefeltin teos ”Ukkosilmassa”. Siinä Suomi oli vuorella kasvava hentoinen koivu, jota suojeli vahva mänty eli Suomen laki. (Reitala 1987, 443.)

Symbolismi merkitsi uutta suhtautumistapaa ja subjektiivisuuden tasoa. Maisemat olivat mielen-maisemia, joihin vaikuttivat mm. ihmisen sisäinen todellisuus, unet, mielikuvat ja kokemukset. Esimerkki tällaisesta symbolistisesta maisemamaalauksesta on mm. Hugo Simbergin, ”kevätilta jäiden lähdön aikaan”. Siinä korostuu vahvat kontrastit, keltainen ja musta, aurinko ja yö. (Kivilaakso 2008, 66 – 67.)

Kirjoitin aiemmin minua ihastuttaneista Ellen Thesleffin puuaiheisista maalauksista. Hänen teoksensa edustavat myös symbolistista suuntausta. Mainioita Thesleffin maalauksia ovat mielestäni Koristeellinen maisema (1910) ja Haapoja (1893). Hänen teoksensa ovat mielestäni yhtä aikaa herkkiä ja vahvoja.

Metsän kuvaamisessa oli myös lyhyt impressionistinen vaihe, jolloin kuvattiin lähinnä lehtimetsiä. Myöhempien aikojen metsämaalareita ovat mm: Olli Miettinen (1950–60 luku), joka kuvasi metsää ja varsinkin kuusia kubistiseen tyyliin ja Aimo Kanerva. Myöhemmin metsäaihe ei täysin kadonnut taiteesta, mutta alkuaikojen kiinnostusta se ei enää herättänyt. (Reitala, A. 1987, 442,444.)

4 METSÄAIHE SUOMEN NYKYTAITEESSA

Yle Radio 1:n Kultakuume – ohjelmassa puhutaan siitä, että tällä hetkellä suomalaisessa taiteessa on menossa suorastaan metsäbuumi. Esimerkiksi valokuvataiteilijat Ritva Kovalainen ja Sanni Seppo puhuvat ohjelmassa luonnontilaisten metsiemme tilanteesta, myös metsäkulttuurin katoamisesta. He ovatkin tehneet aiheen parissa yhteistyöprojekteja jo 20 vuoden ajan Suomessa ja muualla maailmassa (Enckell & Kylmälä 2013).

Maailmalla mm. sademetsää on tuhottu ihmisen toimesta ja myös Suomessa metsä on kärsinyt intensiivisestä metsätaloudesta. Metsistä on hävinnyt jo 100 lajia ja tulevaisuudessa tulee häviämään noin tuhat lajia, jos luonnontilaisten metsien määrä ei kasva. (Hanski 2003.)

Metsätalouskriittistä näkökulmaa edustaa myös Hanna Kaisa Vainio, joka on yhdistänyt valokuvaa ja tekstiilitaidetta käyttämällä teostensa pohjana Keski-Suomesta ottamiaan valokuvia hakkuualoista. (Pilkama 2013, Luontoliitto 2013).

Löysin useita taidenäyttelyitä viime vuosilta, joissa suomalainen metsä on ollut keskiössä erilaisilla painotuksilla (LIITE 2). Näyttää siltä, että harva näyttely nojaa yksin nykytaiteeseen, vaan vuoropuhelua käydään useimmiten vanhojen taideteosten ja nykytaiteen teosten välillä. Olin huomaavinani, että näyttelyitä halutaan kohdistaa myös lapsikatsojille. Siihen voi olla syynä etenkin nykyajan lasten ja nuorten yhä etäännyvämpi suhde luontoon ja metsään. Näitä näyttelyitä on rakennettu moniaistisuutta ajatellen niin, että katsoja voi paremmin aistia metsän tunnelmaa. Näyttelyissä näkyy myös huoli metsiemme tilasta.

4.1. Moniaistisuus

Nykytaiteelle ominainen tapa kuvata metsää on moniaistisuus. Ei riitä enää, että näet teoksen, vaan sitä on voitava koskettaa, tai kuulla.

Vuonna 2009 Santeri Tuori esitteli EMMA:ssa Metsä-nimisen viisiosaisen valokuva- ja videoteoskokonaisuuden. Hän keräsi Ahvenanmaan saariston metsistä visuaalista sekä äänimateriaalia ja yhdisteli niitä. Katsoja voi täten nähdä, tuntea ja kuulla metsän! (Espoon modernin taiteen museo, Emma 2009.)

Tällainen ”moniaistisuus” on mielestäni luonteva tapa kuvata metsää, sillä metsäkokenuksesta jäisi jotain pois, jos ei samaan aikaan kuulisi, tuntisi ja haistaisi metsää. Toki ihminen on siunattu myös mielikuvituksella eli nähdessään itseään puhuttelevan työn, esim. maalauksen, hän saattaa pystyä kuvittelemaan metsäntuoksun nenässään tai sammaleen tunnun paljaalla iholla.

4.2. Dokumentaarisuus

Veikko Halmetoja puhuu Ylen Kultakuume – ohjelmassa dokumentaarisuudesta. Siinä taideteoksen tekoprosessin dokumentaariset ainekset ovat tarkastelun kohteena, ei niinkään itse lopputulos. Hän mainitsee esimerkkeinä mm. Tuula Närhisen, joka rakentaa näennäisiä laboratorio-olosuhteita, jossa tutkii luontoa. (Enckell ym.2013.) Miten sitten nykyaiteilijat ovat käsitelleet metsäaihetta? Itselleni on jäänyt mieleen Antti Laitisen installaatio ”Forest Square II” Venetsian taidebiennaalissa vuonna 2013.

Teokseen kaadettiin metsää neliön alalta ja metsä leikeltiin palasiksi. Laitinen eritteli metsäaineksen, asetteli sen palapelimäiseen muotoon ja valokuvasi. Hän ei koe olevansa varsinaisesti luontotaiteilija, vaan käyttää metsää lähinnä teostensa materiaalina. Tämän teoksen lähtöajatuksena Laitisella oli halu katsoa metsää kuin abstraktia maalausta. (Viljanen 2013.) Tässä mielestäni juuri lopputulosta tärkeämpi asia on itse prosessi eli dokumentaariset lähtökohdat. Kun metsää uudelleen rakennetaan ikään kuin uudelleen, ajatus herää siitä, miten hidasta tuhotun metsän uusiutuminen on ja miten uusiutumista täytyisi kaikin keinoin edistää. Toisaalta dokumentaarisuus

vaikuttaa minusta hieman kylmältä tavalta suhtautua taiteeseen, jolloin ehkä esteettiset näkökulmat jäävät hieman paitsioon.

4.3. Biotaide

Mielenkiintoinen nykytaiteen ilmiö, joka mainitaan mm. Tuula Närhisen kohdalla, on ns. biotaide. Siinä tutkitaan elämää ja biologisia prosesseja konkreettisella ja teoreettisella tasolla. Biotaidetta tehdään useimmiten laboratorio-olosuhteissa. Taiteilija käyttää tieteellisiä menetelmiä ja työvälineitä taiteellisen työskentelynsä osana. Biologiseen taiteeseen voidaan lukea esim. elävä kudosteos, performanssi, jossa eristetään DNA:ta tai yritys jalostaa ulkoavaruuden olosuhteissa elävä hedelmäkärpänen.

Aiheet voivat käsitellä mm. yhteiskunnallisia tai poliittisia kysymyksiä, bioteknologian etiikkaa, tai elävien organismien ja prosessien luonnetta

Laboratoriossa taiteellista työtä tekeviä säätelevät samat terveys-, turvallisuus- ja bioeettiset säännöt kuin tieteellistekin. (Taipale 2013.)

5 LAPSUUTENI PUIDEN MERKITYS MINULLE

Metsä on aina merkinnyt minulle rauhoittumispaikkaa. Siellä puiden huminassa, pihkan tuoksuessa, ajatus lepää. En ole ikinä pelännyt metsää, en edes silloin, kun koiran kanssa siellä vaellellessani eksyin. Ihminen voi tuntea metsässä olevansa osa luontoa, sulautuvansa siihen, olevansa yhtä tämän kanssa. vertaa tätä yhteyttä siihen, miten taitelija voi olla yhtä maalauksensa kanssa (Kivilaakso 2008, 77–78). Paitsi nykyiset luontokokemukseni, jotka ovat pohjana taiteeni tekemiselle, huomaan, että monet kokemukseni puista liittyvät vahvasti lapsuuteen.

Lapsuuteni puut ovat korkeina ruohikolla

pudistaen päitään: mitä on sinusta tullut?

Pylväsrivit seisovat niin kuin nuhteet: sinä kuljet allamme arvottomana!

Sinä olet lapsi ja sinun pitää pystyä kaikkeen,

miksi olet kahlittu taudin sitein?

Sinusta on tullut ihminen, vieras ja vihattava.

Kun olit lapsi, puhelit meille pitkiä puheita,

katseesi oli viisas.

Nyt me tahdomme sanoa sinulle elämäsi salaisuuden:

kaikkien salaisuuksien avain on ruohossa vaapukkatöyrällä.

Tahtoisimme töytäistä sinua otsaan, nukkuja,

tahtoisimme herättää sinut unestasi, kuollut.

Edith Södergan

Mielestäni tämä runo kuvaa osuvasti sitä, että aikuiset monesti hukkaavat suhteensa metsään ja luontoon. Nykyään se voi johtua monien kiireisestä elämäntyylistä; oravanpyörään joutumisesta. Tai ylipäätään ihminen aikuistuessaan jotenkin hukkaa kykynsä ihmetellä; kysellä ja innostua. pienistäkin asioista. Runo viittaa siihen, miten tärkeä metsä on ihmisen kaikkien elämäalueiden, mutta etenkin henkisen elämän kannalta. Kivilaakso kuvaileekin Swanilaista satumetsää ”mielentilana, näkynä tai maisemana, sisäisten, alitajuisten tunteiden ja mielikuvien symboloitumana, luovuuden ja taiteen kehtona” (Kivilaakso 2008, 77).

5.1. Syreeni

Äitini muisteli syntymääni kesäkuun alussa vuosikymmeniä sitten. Synnytyssairaalan pihassa oli kuulemma ollut mitä kauneimpia syreenejä. Olen siis vetänyt ensimmäiset henkäykseni syreenien tuoksussa. Tämä äitini muisto on minulle rakas ja se tulee usein mieleeni, kun näen alkukesän ensimmäiset syreenit. Lapsuudenkotini pihassa on myös vanha syreeni, joka on vanhan, jo vuosikymmeniä sitten puretun talon kivijalan vieressä. Siellä se on ilahduttanut talon silloisia asukkaita, edesmenneitä sukulaisiani. Nykyään opiskelija-asuntoni kesäverhot ovat syreenien koristamat.

Olavi Suominen kuvailee artikkelissaan Syreeni-muiston tyysija, syreeniä ”sunnuntaimaalarien ja postikorttitaiteilijoiden suosimaksi aiheeksi. Artikkelissa kerrotaan myös siitä, miten tämä tuoksuva puu on inspiroinut taiteilijoita; muusikoita, runoilijoita, kirjailijoita meillä Suomessa ja muuallakin maailmassa. Kirjoituksen tärkein anti liittyy mielestäni Pierre Noran ”lieu de mémoire”-käsitteeseen, joka tarkoittaa muiston tyysijaa. Suominen rinnastaa syreenin ikään kuin Suomen kansan yhteiseen muistiin. Suomalaisten yhteiset muistot, joissa syreeni on keskeinen, liittyvät sota-voosiin. Paitsi syreeneistä; olen varma, että muistakin puista on samanlaisia yhteisiä muistoja.

Tyyne Tuulio muisteli näin:

”Olihan ennustettu, että Karjala saataisiin takaisin, kun syreenit kukkivat. Kuinka ne kukkivatkaan juhannuksena 1941!”

Tai Olavi Paavolainen sotapäiväkirjassaan vuodelta 1944:

”4.6.1944. Juhannus. Mikä hätä sielussa joka hetki. Valkoisten sireenien muuri huojuu Tuiskuharjunikkunan takana kylmässä sateessa--”

(Suominen 1997, 287, 293–294, 296).

5.2. Koivu

Kun olin lapsi, tykkäsin puihin kiipeilystä ja muutenkin kaikesta vauhdikkaasta. Vanhempana itsesuojeluvaistoni on luultavasti hieman parantunut. Lapsuudenkotini kulmassa oli koivu, jonka oksat olivat juuri sopivalla korkeudella, että pääsin kiipeämään ensin alimmalle oksalle ja siitä ylöspäin. Mammani lopetti tämän mielenkiintoisen tutkimusmatkani, sahaamalla alimmat oksat pois.

Lapsuuden puukokemuksiini kuuluu vahvasti ala-asteemme piha. Leikin kavereiden kanssa siellä pöllöleikkiä, joka meni niin, että minä ja kaverini, jolla oli samanlainen valkoinen karvalakki, olimme pöllöjä ja istuimme koulunpihan jyrkällä koivunokkalla. Aika on haalistanut muistot, mitä muut kaverit leikissä tekivät. Saattoivat ehkä olla alamaissiamme.

Lassi Nummi kuvaa artikkelissaan Valkovarsi - Viherhuntu, koivua suureksi, levolliseksi, silti herkäksi. Koivu on läsnä, mutta hallitsee ikään kuin taustalta, ei dominoi. Se on inhimillinen puu, jonka valkea runko rinnastuu tietoisesti tai tiedostamatta ihmisvartaloon. Koivu, jonka lehdet ovat pudonneet; on alaston. Nummen mielestä koivu on feminiininen. Esimerkiksi koivu ja sauna kuuluvat yhteen. Saunaan kuuluu koivun tuoksu. Nummi näkee tämän yhteyden niin, että sauna on kohtu, jonka ympärillä on suunnaton koivu, jonka kohdussa tai kohtu, sauna on itse. (Nummi 1997, 64, 66, 70.)

5.3. Tuomi

Muistan myös koulunpihan toisella laidalla olevan tuomen. Sen huumaava tuoksu leijaili keväisin nenääni. Ihastelin sen valkeana ryöppyäviä kukkasia. Tein vuosia myöhemmin Mikä puu olen? – testin ja tulokseksi tuli, että olen tuomi. Sitä kuvattiin muun muassa leikkimieliseksi, flirttailevaksi, ehkä hieman pinnalliseksi. Mieleeni tuli välittömästi tämä ala-asteen pihan valkoisissaan keimaileva puu.

Ilkka Malmberg kertoo artikkelissaan Heikkohermo tuomi, mielestäni elävästi tuomesta. Hänen mukaansa tämä ”dekadentti diiva” ei ole kaikkien mieleen. Kaupunkien pusikoiden juoppoporukkojen keskellä kusenhajun seassa kasvavat tuomet ovat täynnä sieniä, tauteja ja loisia ja niiden iholla on sammalta kuin ihottumaa. Malmberg kuvaa tuomea ”puumaailman veneerikoksi”, jonka tuskainen ja homssuinen olemus saa tontin-omistajat tarttumaan kirveisiin.

Oma muistoni tuomesta on paljon ylevämpi. Muistan näet tuomen juhla-asussaan, tuoksuvana ja valkeana. Malmberg kertookin tästä parin viikon ajasta kesällä, jolloin tuomi on tienvarren kruunu. Hän kuvaa tuomen tuoksua ”suloiseksi löyhähdykseksi, joka leviää kaupungin katukuiluihin”. Silloin se saa olla ”joutomiehen morsian, kusenhajun kuningatar”. Tuomi on myös puista intohimoisin ja sen tehtävä onkin muistuttaa kiihkosta ja hetken lyhydestä. Sen tuoksu on turmiollista, imelää, julkeaa ja eroottista. Kun tuomi kukkii, se on ikään kuin ”haju-vettä päälleen läärännyt villi morsian, metsän narttu” (Malmberg 1997, 328 -331).

5.4. Kuusi

Kotikylääni johtaa sinne mentäessä koko ajan salakavalasti nouseva tie. Vaikka Pohjanmaa on tunnetusti tasaista, jonkinlainen näkymä lähimaisemaan avautuu kuitenkin kotikyläni korkeimmilta kohdilta. Erään mäen alapuolella oli salaperäinen, hieman pelottavakin käärme- tai riippakuusi. Käärmekuuseksi me kyllä sitä kutsuimme, vaikka myöhemmin kuvia katsellessani; en ole enää varma, kumpiko laji oli kyseessä. Joka tapauksessa kuusta piti ohi mennessä edes vähän vilkaista. Koskaan en jotenkin uskaltanut mennä katsomaan sitä läheltä. Riippuvissa, raskaissa oksissa oli jotain uhkaavaa ”Älä tule lähemmäs”, tunsin sen kuiskivan. Nykyään se on jo edesmennyt, ei metsänomistaja sitten halunnut jättää tätä kummajaista tököttämään yksin tienviereen. Vielä nykyäänkin tunnen kuitenkin jotenkin kummalla tavalla kaipaavani tätä puuta ja katseeni osuu usein tienvieressä olevaan tyhjään kohtaan ohi ajellesani.

Minulla ei ole mitään erityistä muistoa ns. ”tavallisesta” kuusesta. Itselläni on sellainen tunne, että olen kuitenkin aina ollut kuusien ympäröimänä luonnossa liikkuessani.

ni. Ehkä niiden persoona on enemmän rinnalla kulkeva ja kannustava, ei niinkään itseään räikeästi esiin tuova.

Heikki Turunen meni usein kuusimetsään kirjoittamaan. Hän kuvailee kuusimetsää kesähelteelläkin ikihämäräksi, oudon hiljaiseksi ja viileäksi. Kuusten ”kannustava luonne” tulee esiin Turusen kirjoituksessa Kuusta pitkin taivaaseen, kun hän kertoo lukeneensa kirjoittamiaan runoja kuusille, jotka tuntuivat ”vertaisilta, hellyttävän kömpelöiltä, isoilta korventurjakkeilta, isoveljiltä”. (Turunen 1997, 80, 87–88.)

6 MITEN LÖYSIN PUIDEN MAAILMAN

Tässä kappaleessa kerron siitä, miten löysin puuaiheen.

Olen poiminut tähän muutamia luonnossa kuljeskelujani, joista olen saanut hyviä valokuvia ja päivän tunnelma on jäänyt jotenkin erityisenä mieleen.

6.1. Vihti

Sen marraskuun aamu oli kirpeä ja sumuinen. Askeleet rouskuivat jäätyneellä polulla. Joukko rupattelevia lenkkeilijöitä lähestyi järvenrantaa. Kävelysauvat rytmittivät rupattelevan joukkion askeleita. Auringon säteet siivilöityivät sumun lomasta järvelle. Ilmaa halkoi yksittäisten lintujen äännähdykset. Oli tulossa kaunis päivä.

Eräällä naisella oli kamera ja hänen kulkunsa oli katkonaista; täytyi tallentaa tämän aamun kuulas kauneus. Äkkiä hän huomaa jotain tien vieressä olevan vanhan puun pinnalla ja suuntaa kameransa siihen. Toisten puheensorina vaimenee ja askeleet kaikkoavat. Nainen tarkastelee ottamaansa kuvaa ja hämmästyä. Hän huomaa puun pinnan kuvioden muodostavan upeita värikkäitä kuvioita; kuin riikinkukon sulkia ja sulkien keskellä on ihmishahmo kannattaen päänsä päällä isoa timanttia! Nainen tuijottaa edelleen kameraa ja lähtee kävelemään toisten perässä. Ottamastaan kuvasta innostuneena hän suuntaa kameransa toistamiseen isoa mäntyä kohden ja kas! Mäntyn pinnalta löytyy sydänkuvio, joka toistuu ja toistuu sisimpään pienimpään sydämeen saakka. Sydäntä ympäröi rosoiset reunat ja sisin sykkii lämmintä keltaista. Kuvan tarkastelemista häiritsee kurssinohjaajan ääni, joka huutaa ”Minna, mihin jäit?” Nainen vastaa huutoon ja lähtee muun porukan perään. Hän ei silloin arvannut silloin, että nämä kuulaana syysaamuna otetut kuvat tulisivat olemaan hänelle korvaamattomia.

6.2. Etelä-Pohjanmaan maisema

On kuulas syyspäivä ja kävelen tuttua metsätietä Etelä-Pohjanmaalla. Kamera keikkuu mukanani rytmittäen askeleitani. Tarkastelen tien varrella olevia puita ja huomaan, että yhden männyn kyljestä on viilletty kuorensuikale pois. Kirkas auringonsäde osuu männyn runkoon paljastaen rytmikkään kuvion, kuin virtaavan kosken, jossa pihkapisarat roiskuvat. Otan kuvia männystä ja jatkan matkaa peltoaukealle.

Vasemmalla huomaa ensin vanhan ladon, jossa törröttää enää muutama hirsi pystyssä. Silti tämä ladonraato kätkee sisäänsä vanhoja peltokoneita, lautakasoja ja ruosteen täplittämiä hetekoita. Tunnen itseni tunkeilijaksi, kun tirkistelen seinäautojen raoista tätä tavararunsautta.

Luon katseeni kauemmas ja näen pellolla suuren kiven. Lähestyn sitä leikattujen korsien rouskuessa saappaitani vasten. Kivissä on aina jotain mystistä ja iätöntä. Tämän kiven pinnalla mutkittelevat monimutkaiset vihertävät jäkäläkuviot, kuin homeläikät. Väri vaihtelee harmaan erisävyistä hentoon vaaleanpunaiseen. Näen kiven muodoissa meren aluskasvillisuuden seassa elävän mureen. Kuvittelen mielessäni, että joku esi-isistämme on vartioinut kiven päällä varoittaen tunkeilijoista tai pitänyt evästaukoa peltotöiden lomassa. Tekisi mieli kiivetä korkean kiven päälle, mutta itse suojeleuvaistoni ilmeisesti pelaa ja jätän aikeeni toteuttamatta. Tyydyn siis tarkastelemaan tätä tuttua ja itselleni rakasta maisemaa maanpinnalta. Muualta tulevat voivat pitää tätä tasaisuutta tylsänä, mutta minulle se merkitsee maisemaa, jossa näkee kauas ja voi hengittää vapaasti.

6.3. Yksityisalueilla

Kävelen tuttuun rantaan, laiturilla olen aiemmin maalannut maisemia tai paistatellut päivää. Katselen veden kimalteista leikkiä auringon säteilyssä. On kevät ja ilmassa jo pieni lupaus kesäntuoksua. Jatkan rannan viertä kulkevaa routivaa polkua, kunnes näen käkkyräisen vanhan omenapuun, kuin kumarassa kulkevan vanhuksen. Satoa se tuskin oli tuottanut vuosikausiin, oli vain jäänyt nököttämään pihan laitaan.

Kaukana puun takana näen talon. Olenko jonkun pihalla ja asuuko tässä talossa edes kukaan? En silti malta lähteä pihasta, vaan jään tuijottaman puuvanhusta. Vanhus on

sairas, sen on vallannut jonkinlainen lahottajasieni. Siitä huolimatta hän näyttää kauniilta. Vartaloltaan vanhus muistuttaa höyheniään pörhistelevää yksisiipistä lintua. Väritys on upea; punaruskeaa, kirkasta okraa, magentaa... Rungosta erottuu myös suippokuonoinen, viirusilmäinen kettu. Vanhus poseeraa ja minä kuvaan.

Ajatukseni karkaavat vanhoihin autiotaloihin. Nähdessäni sellaisen jossain, mielikuvitukseni alkaa laukata; millaisia ihmisiä talossa on asunut ja millaisia elämäntarinoita niiden seinien sisään on kätkeytynyt. Aina tekee mieli kurkistaa ikkunasta sisään; saada lisää polttoainetta mielikuvitukselle.

Minulla on Etelä-Pohjanmaalla eräs lempiautiotalo, harmaa, harakoiden asuttama, risaikkunainen. Lähestyn sitä tietyllä kunnioituksella. Lähelle menen, olen jopa uskaltanut kurkistaa ikkunasta sisään. Silti aina jotenkin arveluttaa astua toisen yksityisalueelle, vaikka joku talo olisi ollut jo vuosi-kymmeniä asumattomana. Ensimmäisen kerran, kun menin talolle, sen kauniisti hilseilevistä ikkunoista pelmahti lintuparvi. Ennestään hauras, rikkinäinen lasi helähti terävästi, pelästyneiden lintujen paetessa vanhan talon uumenista. Kuljeskelin nokkosten ja heinikon peittämällä pihalla ihmetellen mitä kummallisimpia tavaroita. Heinän keskeltä löytyi nimittäin muun muassa upeasti ruostunut kassakaappi! Pihasta löytyy heinän keskeltä myös vanhoja autonromuja ja lastenleluja Jostain syystä piha vaikuttaa siltä, että sieltä on lähdetty nopeasti ja jätetty kaikki tavarat levälleen.

6.4. Satakunnan merimaisemaa

Olen Porissa, Yyterin hiekka-avaruuden keskellä. Maiseman maalaaminen on vähintäänkin haasteellista mereltä puhaltavan oikullisen tuulen ansiosta. Pysyäkseen pystyssä Maalausteline täytyisi lähinnä valaa betoniin. Jätän tuskastuneena kömpelön merimaisemani sikseen. Puolittain toivon, että se putoaisi telineestä, lähtisi vierimään rinnettä alas, leivittyisi hiekalla ja pyörähtäisi mereen laineiden vietäväksi. Maisema on kiehtova; en tiedä, minne katsoisin.

Hiekan keskellä törröttää kitukasvuisia käkkyräisiä mäntyjä, joiden juuret levittäytyvät hiekalle. Eräs juurista kohottautuu ilmaan kuin krokotiili valmiina hyökkäykseen, avaamaan ison terävähampaisen kitansa. Valpas sammaleenvihreä silmä tarkkailee

ympäristöä. Vältän hyökkäyksen lähtemällä tarpomaan vaivalloisesti eteenpäin. Huomaan hiekkaan kumartuneen männyn, jossa risteilee mitä kauneimpia kuvioita. Puunpinta näyttäisi olevan orgaanisessa liikkeessä. Teräväpiirteisen kuorenviihaleet ohjaavat katsetta kauniiseen keskiöön, joka muistuttaa verta pumppaavaa sydäntä. Sydäntä vartioi sen ympärille tiukasti kietoutunut käärme. Erotan kuoresta myös kuvioita, joista tulee mieleen vanhoja korumalleja. Lisäksi kuoren keskeltä erottuu silmiä ja pieniä olioita, jotka tuijottavat samaan suuntaan, kuin odottaen jotain. Minulla on outo tunne, kuin olisin jonkin muinaisen äärellä, en vain tavoita tarkasti, minkä. Olen jollain tapaa yhteydessä tähän vanhaan puuhun. Osmo Pekonen puhuu teoksesaan *Elämän Puu*, kulttuurimaiseman vanhoista puista muistojen tyysijana. Ne ikään kuin avaavat ihmisen elinkaarta pidempiä aikaperspektiivejä (Pekonen 1997, 12).

7 PUUMAILMA OPINNÄYTETYÖKSI

Edellä kuvatut luontokokemukset ja niiden kuvaaminen jalostui ajan kuluessa myös opinnäytetyöni taiteelliseksi osuudeksi. Maalattessani käytän lähtökohtana lähes aina ottamiani valokuvia. Teoksen suunnittelu alkaa siitä, että lähdän luontoon ja tarkkailemaan puita. Kun löydän itseäni kiinnostavan puuyksilön, otan sen rungosta lähikuvia. Joskus rajaan kuvia, käsittelen niitä tietokoneella. Voin myös esimerkiksi yhdistellä palasia eri kuvista toisiinsa ja käyttää niitä maalaamisen lähtökohtana.

Pyrin ”pois kuvasta” eli en kopioi sitä sellaisenaan. Jäljentäminen olisikin mahdotonta, koska luonnon todellisuus on aina upeampi ja moninaisempi, kuin se, mitä pystyy jäljentämään. Nostan kuvasta tiettyjä itseäni kiinnostavia yksityiskohtia esiin ja karsin vähemmän kiinnostavia.

Tulevaisuudessa haluaisin tehdä aiheen pohjalta yhä abstraktimpaa maalausta. Vaikkakin pidän runsaudesta, tietty pelkistäminen ja hienosäätö ovat tarpeen. Haluaisin myös kehittää värienkäyttöä. Pidän myös koristeellisuudesta, joka ei kuitenkaan saisi mennä liiallisuuksiin.

Omassa tekemisessäni minulle on tärkeintä kuitenkin tunnelma, minkä teos välittää. Haluaisin, että maalaus olisi monitulkintainen. Olen nyt työstänyt puuteemaa muutama vuosi ja en ole vielä kyllästynyt aiheeseen. Toki välillä täytyy tehdä jotain täysin muuta, että aihe pysyy itselleni tuoreena. En ole vielä löytänyt muita suomalaisia taiteilijoita, jotka maalaisivat puiden pintavaikutelmia läheltä.

7.1. Tribe of Wood

Opinnäytetyöni teossarjan ensimmäinen teos on isokokoinen akryylimaalaus nimeltään ”Tribe of wood” (LIITE 1). Halusin mukaan tähän opinnäytetyöhön kuvan, josta kiinnostus aihetta kohtaan alkoi. Teoksen inspiraationa oli juuri aiemmin kuvaamani hetki metsäpolulla, kun huomasin ensimmäistä kertaa puunrungossa piileskelevän hahmon seuranaan kauniita värejä ja muotoja. Maalausprosessin aikana huomasin toistuvasti katselevani Australian Aboriginaalien taidetta kirjoista. Maalausten hehkuvat värit, selkeinä toistuvat muodot ja kuviot ja maalauksista uhkuva primitiivisyys ja tietynlainen rehellisyys lumosivat minut täysin. Halusin saada edes vähän samaa tunnelmaa tähän maalaukseen; joskin se jäi ”suomalaisemmaksi”, niukempiväriseksi versioksi. Olen tehnyt aiemminkin maalauksen ”Puu-ihminen” samasta kuvasta. Nyt erona oli se, että toistin hahmoa monta kertaa, värimaailma oli erilainen ja teoksen koko oli huomattavasti isompi. Maalaus syntyi helposti, ehkä siksi, että aihetta oli maalannut aiemminkin.

7.3. Peacockstream

Tähän sekatekniikkateokseen minua inspiroi talvella ottamani kuva huurteisesta puunrungosta. En tällä kertaa tehnyt luonnosta ja en myöskään ole aiemmin maalannut samasta kuvasta. Teoksella oli myös monta syntyvaihetta, mutta tällä kertaa ilman luomisentuskaa. Aluksi maalasin kuvan lähes sellaisenaan kankaalle ja vähitellen tiputtelin siitä pois liian mää räviä muotoja. Lopputulos on mielestäni suhteellisen hengittävä ja soljuva. Käytin teokseen akryylin ohella myös hiekkaa ja öljypastellia. Pidin hiekan antamasta rakenteellisuudesta maalauspinnalla ja öljypastelli antoi kivan lisän teokselle. Tämä teos oli oma suosikkini siksi, että sitä oli mukavin tehdä. Aion tehdä sekatekniikkamaalauksia myös jatkossa; koska oma tekemiseni jotenkin vapautuu silloin ja mukaan tulee yllätyksellisyyttä.

7.2. The Guardian of the Heart

Suuren öljymaalauksen (LIITE 1) lähtökohtana oli Yyterissä ottamani kuva. Myös tästä kuvasta olen maalannut aiemmin teoksen ”Kuoressa”. Nyt rajasin kuvan toisesta kohdasta. Löysi siitä esittäviä elementtejä, joita liioittelin. Tein myös aluksi luonnoksen, mitä en yleensä tee. Aioin maalata luonnoksen mukaan. Tämän maalauksen syntyprosessi oli varsin tuskainen. Vaihdoin usein maalaussuuntaa ja lopuksi en ollut enää varma mistään. Alkuperäinen tarkoitus oli tehdä maalauksesta värikäs ja humoristinen. Saamani palautteen jälkeen liioittelemani asiat alkoivat näyttää lähinnä lapsellisilta omaan silmääni. Teoksen lopputulos on varmaankin kompromissi kaiken tämän myllerryksen jälkeen. Osaan maalausta olen tyytyväinen, osa meni mielestäni ylityöstetyksi.

8. OPINNÄYTETYÖPROSESSIN LOPUKSI

Tässä vaiheessa kirjoittaessani, lopputyönäyttelyn avajaiset ovat ohi ja tuntuu monelakin tavalla yhteenvedon paikalta. Prosessi oli omalta kohdaltani raskas, yllätyksellinenkin, mutta antoisa. Näin jälkiviisaana voisi sanoa, että olisi pitänyt jättää enemmän aikaa hengähtää teosten välillä, eikä yrittää tehtailla maalauksia liukuhihnatyylisiin. Arkielämä vain laittoi tietyt rajansa tekemiselle. Mielestäni kuitenkin annoin kaikkeni ja ennen kaikkea jäi nälkä kehittymiselle taiteilijana. Tämä oli vain tietty välipysäkki. Lähdin neljä vuotta sitten, paitsi hakemaan oppia maalaamiseen, niin myös tietynlaista elämänmuutosta. Aika Kankaanpäässä on muuttanut ehkä hieman jopa arvojani ja asenteitani elämää kohtaan ja sehän se ei ole pikkujuttu! Ihmisenähän kukaan ei onneksi ole ikinä valmis, mutta taidekoulun oven sulkee ainakin yksi onnellisempi ihminen.

Oivalsin maalatessani ja kirjoittaessani, miten monipuolinen ja upea metsä meillä on ja sitä ei saisi pitää itsestään selvyytenä. Katson tästä lähin metsää uusin silmin, kuin läheistä ystävää, vaikka aikaisemminkin metsä on ollut minulle kotoisa paikka.

Mielenkiintoisinta on ollut tutustua suomalaisten yhteiseen metsähistoriaan ja sitä myötä nykytaiteen tapaan käsitellä asiaa. Olenhan itsekin ”metsämaalari”. Koska käsitteelin opinnäytetyöni kummassakin osuudessa samaa aihetta, niistä oli hyötyä toisilleen. Odotan tulevaisuudessa lisää upeita kokemuksia puuyksilöiden; ystäväieni, kanssa luonnon helmassa.

Metsästä ihminen oppii enemmän kuin kirjoista

Bernard Clair Wauxilainen

LÄHTEET:

- Amos Anderson. 2013. Metsäretki. Koko perheen näyttely Amos Andersonin taide-museossa 1.3.2013–10.3.2014. Viitattu 27.12.2013.
<http://www.amosanderson.fi/#page=e142&lang=fi>.
- Biedermann, H. 1993. Suuri Symboli Kirja. Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Emma. Espoo museum of modern art. Italialaista ja suomalaista nykytaidetta Emman keväässä. 27.2.2009. Viitattu 27.12.2013. <http://www.emma.museum/node/149>.
- Enckell & Kylmälä. 23.8.2013. Kultakuume. Metsä menee näyttelyyn. Viitattu 27.12.2013.
<http://areena.yle.fi/?q=mets%C3%A4+menee+n%C3%A4yttelyyn&media=audiohttp>
- Hanski, I. 2003. Ekologinen arvio Suomen metsien suojelutarpeesta. Teoksessa S. Harkki, K. Savola & M. Walsh (toim.) Palaako elävä metsä– Metsien suojelun tavoitteita 2000-luvun Suomessa. BirdLife Suomen julkaisuja (No 5.). Viitattu 27.12.2012. <http://www.birdlife.fi/suojelu/metsat/palaako.pdf>
- Kivilaakso, S. 2008. Lumometsän syli- Anni Swanin satusymbolismi 1896–1923. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kokko, K. (toim.) Edith Södergran. Lapsuuteni puut. Teoksessa Kohtaamisia. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset.
- Koljonen, V., 2013. Metsää puilta. Taidelehti 4/13.
- Kovalainen, R. & Seppo, S. 1997. Puiden Kansa. Oulu: Kustannus Pohjoinen ja Perferia Publications.
- maisuuminen. Haalistuneen metsän kudelmät. Luontoliiton metsäblogi. 2.8.2013. Viitattu 27.12.2013. <http://metsablogi.wordpress.com/2013/08/02/haalistuneen-metsan-kudelmät/>
- Malmberg, I. 1997. Heikkohermo tuomi. Teoksessa Pekonen, O. (toim.) Elämän Puu. Porvoo: WSOY, 328–335.
- Metsäteollisuus ry:n www-sivut. 2013. Viitattu 16.4.2014.
<http://www.metsateollisuus.fi/tilastot/Suomen-metsateollisuus-numeroina-169.html>
- Metsäntutkimuslaitos. 2013. Euroopan metsäisin maa. Viitattu 30.4.2014.
<http://www.metla.fi/suomen-metsat/>
- Myyryläinen, H. 1998. Viitattu 16.4.2014.
http://materiaalit.internetix.fi/fi/opintojaksot/9historia/metsahistoria/metsien_kultt.uurinen_ja_henkinen

- Nummi, L. 1997. Valkovarsi-elämänhuntu. Teoksessa Pekonen, O. (toim.) Elämän Puu. Porvoo: WSOY, 62–72.
- Oranen, M. Puut ovat runoja. 2013. Viitattu 27.12.2013.
<http://www.skenet.fi/artikkeli/13/06/puut-ovat-runoja>
- Pekonen, O. 1997. Elämän Puu. Porvoo: WSOY.
- Pentikäinen, J. Metsäsuomalaisten pitkä tie Savosta Delawareen. Viitattu 16.4.2014.
<http://www.arkisto.org/forskning-utbildning/artiklar-recensioner/suomi-metsasuomalaisten-pitka-tie-savosta-delawareen/?lang=fi>
- Pilkama, A. 2013. Taiteilija kutoi avohakkuut kankaalle. Maaseudun tulevaisuus. 25.7.2013. Viitattu 27.12.2013.
<http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/mets%C3%A4/taiteilija-kutoi-avohakkuut-kankaalle-1.43876>
- Reitala, A. 1987. Metsä suomalaisessa kuvataiteessa. Silva Fennica 1987, vol 21. Viitattu 27.12.2013 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/15491/21-No%204_Reitala.pdf?sequence=1
- Roselli, S. Metsien maa. 2012. Viitattu 27.12. 2013.
http://www.kotimaassa.fi/index.php?article_id=1033&_from_id_=888
- Salon taidemuseo 2012. Metsien miehet. Viitattu 27.12.2013.
<http://www.salontaidemuseo.fi/nayttelyt/menneet/metsienmiehet/>
- Salon Taidemuseo 2012. Metsien miehet -näyttely Salon taidemuseossa 22.9.2012 - 6.1.2013. Viitattu 27.12. 2013. <http://www.youtube.com/watch?v=wRTSCd5A8OU>.
- Sinebryhoffin taidemuseon www-sivut 2013. Viitattu 27.12.2013.
<http://www.sinebryhoffintaidemuseo.fi/tutustumuseoon/nayttelyt/tulevat/puut>
- Suomen Evankelis-Luterilaisen kirkon www-sivut Viitattu 16.4.2014.
<http://www.ev12.fi/sanasto/index.php/Animismi>
- Suominen, O. 1997. Syreeni, muiston tyssija. Teoksessa Pekonen, O. (toim.) Elämän Puu. Porvoo: WSOY, 278–297.
- Taidelaari. Pirkanmaalaisen kulttuurin ostoskanava. 2010. Viitattu 27.12.2013.
<http://www.taidelaari.fi/tapahtumat/metsa-nayttely-serlachius-museo-gosta-mantta>
- Taipale, U. 2013. Laboratoriossa syntyy biotaidetta. 29.1.2013. Viitattu 27.12.2013.
<http://www.aalto.fi/fi/current/news/view/2013-01-29/>
- Turunen, H. 1997. Kuusta pitkin taivaaseen. Teoksessa Pekonen, O. (toim.) Elämän Puu. Porvoo: WSOY, 74–95.

Viljanen, K. 2013. Taiteilija Antti Laitinen vie metsän Venetsiaan. Helsingin Sanomat 18.4.2012. Viitattu 27.12.2013.

<http://www.hs.fi/kulttuuri/Taiteilija+Antti+Laitinen+vie+mets%C3%A4n+Venetsiaan+/a1366209849788?ref=hs-hitaat-e-4>.

Opinnäytetyöteokset:

Tribe of Wood

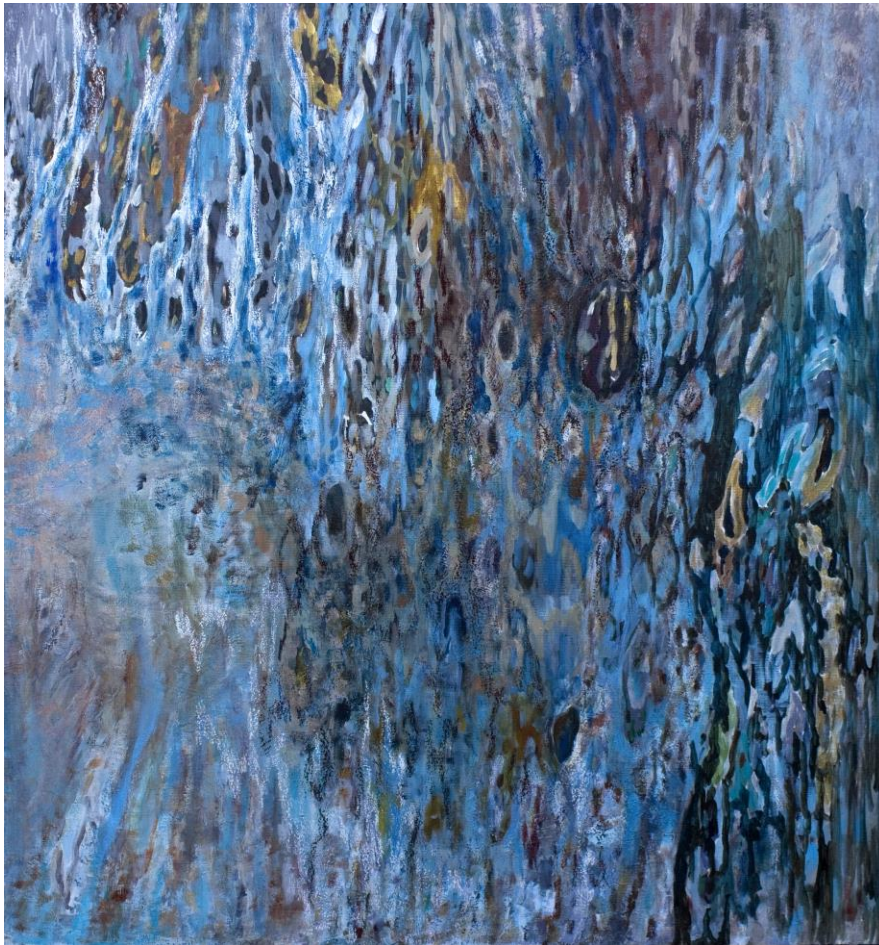
öljy, 2014

160x125

Ylivo Kankaanpään taidekoulun lopputyönäyttely

Jyväskylän taidemuseo Holvi

12.4.-25.5.2014

Peacockstream
sekatekniikka, 2014
120x125

Yliveto Kankaanpään taidekoulun lopputyönäyttely
Jyväskylän taidemuseo Holvi
12.4.-25.5.2014

The Guardian of the Heart

öljy, 2014

160x125

Yliveto Kankaanpään taidekoulun lopputyönäyttely

Jyväskylän taidemuseo Holvi

12.4.-25.5.2014

Metsäaiheisia taidenäyttelyitä:**Esimerkki 1. Mäntän metsäaiheiset näyttelyt**

Mäntän Serlachius-museoissa oli vuosina 2011 – 2012, kaksi metsäaiheista näyttelyä. Taidemuseo Göstassa oli rinnakkain klassikkoteoksia ja nykytaidetta yli sadan teoksen verran. Taidenäyttelyssä keskeistä on se, miten taiteilijoiden metsäkokemus on muuttunut aikojen saatossa ja miten ihminen on ruvennut käyttämään metsää entistä enemmän hyödykseen. Taiteilijat pohtivat metsien tilaa ja suojelua. Näyttely esitteli myös metsään liittyviä myyttejä, kuten maahisia ja menninkäisiä (Taidelaari 2012).

Taidemuseo Gustavissa oli metsästäjistä kertova näyttely. Näyttelyssä oli videoinstallaatioita, joiden kautta yleisö saattoi päästä paremmin mukaan eränkäyntiretken tunnelmaan, sekä eränkäyntiin liittyvää esineistöä. Näyttelyn runko rakentuu metsästäjien tarinoista siitä, millaista tämän päivän metsästys on. Keskusteluissa paneuduttiin myös eettisiin kysymyksiin, kuten pyyntikeinoihin ja suurpetoihin (Roselli 2012).

Esimerkki 2. Sinebryckoffin taidemuseon Puut ovat runoja näyttely (31.5.2013–12.1.2014)

Tässä näyttelyssä puuaihetta lähestyttiin puuyksilöiden tarinoiden ja tunnelmien näkökulmasta, uni-versaalilla tavalla. Jokaisessa kulttuurissa puut herättävät tunteita. Näyttelyssä oli rinnan klassikko-teoksia ja nykytaidetta mm. Pentti Sammallahtelta ja Ritva Kovalaiselta (Sinebrychoffin taidemuseo 2013, Oranen 2013).

Esimerkki 3. Salon taidemuseon Metsien miehet näyttely (22.9.2012 – 6.1.2013)

Näyttelyssä oli mukana sekä ammattitaiteilijoita että ITE-taiteilijoita. Kuraattori Veikko Halmetoja kertoo You tubessa näyttelystä. Hän halusi koota kokonaisuuden, joka on vilpitön, iloinen, hauska ja söpö. Siinä ei ole olennaista etsiä piilomerkityksiä tai käsitteellisyyttä. Pääosaa näyttelee puumateriaali ja puuveistokset. Halmetoja on halunnut korostaa puun merkitystä suomalaisille kuvanveistäjille. Näyttelyssä ei ole nimestä huolimatta esillä vain miestaiteilijoiden teoksia tai korostettua miesnäkökulmaa. Eläinaiheet ovat näyttävästi esillä (Salon Taidemuseo 2012).

Esimerkki 4. Amos Andersonin taidemuseon Metsäretki näyttely (1.3.2013–10.3.2014)

Näyttely oli suunnattu koko perheelle. Klassikkoteokset avattiin ja ripustettiin lapsia ajatellen. Esillä oli teoksia esim. Axel Gallen-Kallelalta, Albert Edelfeltiltä ja Pekka Haloselta. Mukana on lisäksi kulttuurihistoriallista esineistöä Serlachius-museoiden kokoelmasta.

Näyttely on kolmessa kerroksessa. Ensimmäisessä kerroksessa katsoja tutustuu koskemattomaan ja elämykselliseen luontoon kulkemalla metsäpolkua pitkin. Sen varrella taide sulautuu osaksi luontoa. Matkan varrella voi seurata vuodenaikoja, metsätyyppejä ja metsän eläimiä.

Toisessa kerroksessa on ”Ihmisen jälki metsässä” osio, jossa tutustutaan metsään kulttuuriympäristönä, metsänhoitoon, puunjalostukseen ja metsänantimiin.

Kolmannessa kerroksessa tehdään moniaistillinen ja toiminnallinen retki metsään. Ääni, valo ja kosketus auttavat uppoutumaan taiteenmaailmaan (Amos Anderson 2013).